

Overwinteren

'Als de dagen gaan lengen gaan de nacht(vorst)en strengen'. Dit boeregezegde wordt binnenkort weer actualiteit. Na de kortste dag wordt de winter veelal een serieuze zaak. In de natuur is alles wat leeft in winterrust. De hier thuishorende soorten hebben aanpassingen om het minder gunstige jaargetijde te overleven. Hadden ze dat niet, dan kunnen ze door de winter worden uitgeschakeld. Is het niet door vorst, dan wel door droogte of voedselgebrek. Dieren die afhankelijk zijn van plantaardig voedsel zijn in winterslaap of hebben reserves opgeslagen in hun holen of hier en daar verstopt. Anderen hebben een wintervacht ontwikkeld en een stevige vetlaag. Zij krijgen het moeilijk bij een langdurige koudeperiode en dienen dan maar al te gemakkelijk als voedsel voor vleeseters. Dan hebben de vogels die naar het zuiden trekken het beter bekeken, wat verderop in dit verhaal zal blijken.

Als mens missen we veel aanpassingen. Maar we kunnen de verwarming wat hoger zetten en een extra trui aantrekken. Toch zijn ook wij afhankelijk van het voedsel dat vooral door planten in de zomer is opgebouwd. Allereerst het brood dat we dagelijks nodig hebben. Het graan, nodig voor het bakken van brood, ligt opgeslagen in grote silo's. Het is het zaad van een- en tweejarige grassen die overwinteren als korrel waarin voedsel opgeslagen is voor de nieuw te vormen plant. De aardappel is een overjarige plant die overwintert met veel voedsel in een knol. Dit voedsel is nodig om in het volgende groeiseizoen snel te kunnen groeien om de concurrentie met andere soorten aan te kunnen. Ook bij onze groenten vinden we

tweejarige planten en in ieder geval is zaadvorming nodig om het volgende jaar weer groente te kunnen kweken. Je kunt gerust zeggen dat we geheel afhankelijk zijn van plantengroei.

Groenblijvende planten hebben het voordeel dat de eigen voedselproductie (assimilatie), als ijs en weder het toelaten, doorgaat zodat de groei niet helemaal stopt. Ze herinneren aan de zomer, symbool voor het terugkerende licht en het nieuwe groeiseizoen. We zien hulstbomen en struiken met hun stekelige bladeren vol met rode bessen. Ook de klimop laat zich bewonderen met diepgroen of bontgekleurde bladeren en opvallende trossen groene vruchten. En coniferen stelen nu de show als het om groenblijvende bomen gaat.

Hoe anders is het in zuidelijke streken waar de zon meer invloed heeft. Daar is de zomertijd vaak een ongunstige periode of is er spake van afwisseling van een droge en een natte periode. Hitte en gebrek aan water beperken dan de plantengroei waardoor in de natuur gebrek ontstaat. Je zou kunnen zeggen: "De natuur is in zomerrust". Het wordt daar pas beter als de droogte en de hitte voorbij zijn. Allerlei levensvormen komen weer tot leven en de planten gaan weer groeien en bloeien. Een goede tijd voor onze overwinteraars die daar nu kunnen genieten van amandelbloesem tussen allerlei lichtgroene tinten, maar vooral van levensbelang voor onze trekvogels die deze overlevingstactiek al veel eerder hadden ontdekt.

Wim Kanbier